

SVILENOM PRSLUKU, NAJSTARIJOJ RESTAURIRANOJ ŽENSKOJ ODJEĆI U RH

OTKRILI SU GROB 'ŽUMBERAČKE PRINCEZE'

POMAGALA POLICIJA Istraživači su u crkvi sv. Nikole našli skrivenu kriptu dvije plemkinje

Piše: BOGDAN BLOTNEJ

Arheolozi Hrvatskog restauratorskog zavoda zapanjili su se kad su u zaboravljenoj kripti crkve svetog Nikole biskupa u mjestu Podžumberak otkrili tijela dvije plemkinje iz sredine 17. stoljeća. Grobnica ih je iznenadila jer su ulaz u nju našli na dubini od 1,14 metara ispred oltara.

PUNO TIJELA, A MALO GROBLJE
 - Istraživali smo podove i otkrili kriptu ispod debelog sloja kamena i šute. Crkva se obnavljala četiri puta i lako je moguće da su na grobnicu zaboravili već nakon prve obnove – rekla nam je arheologinja i voditeljica istraživanja Ana Azinović Bebek. Ta doktorica znanosti i pročelnica službe za arheološku baštinu Hrvatskog restauratorskog zavoda godinama istražuje ovu crkvu i groblje uz nju. S obzirom na to da su u kriptama pokapani

samo svećenici i plemići, prva pomisao istraživača bila je da su našli ostatke muškarca i djeteta. Tu teoriju brzo su opovrgnuli i otkrili da su našli tijela žene i djevojčice. U pomoć su pozvali policajce iz Centra za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja "Ivan Vučetić". Uzeli su uzorak DNK i nakon analize obavijestili su arheologe kako su našli baku i njenu unuku. Gospođa je na sebi imala kožne cipele, rijedak crveni svileni prsluk, ostatke marame, košulje, križ i medaljicu s prikazom svetišta u talijanskom Loretu.

- Kad je preminula, imala je oko 60 godina, puno više nego što su doživjeli tadašnji Žumberčani. Ispod glave je imala jastuk u kojem je bila piljevina, koja se očuvala u savršenom obliku. Njezin smo prsluk restaurirali tri godine i on je danas najstariji restaurirani ženski odjevni predmet u Hrvatskoj – pojasnila je arheologinja.

Unuka je bila umotana u mirtvački pokrov. Na glavu su joj stavili krunu od sitnih žica i cvijeća, a ruke umotali mašnom u znak molitve.

POMOGLA IM DNK ANALIZA
 Na jednom prstu imala je prevelik prsten, pa pretpostavljaju da nije njezin nego ga joj je netko stavio iz emotivnih razloga. Istraživači su prevrnuli sve arhive, no još ne znaju kojoj obitelji su pripadale. U blizini crkve nalazio se Novi Grad Žumberački, koji su zvali i Sichelberg. Njime su, u najvjerojatnijem razdoblju kad su ukopane, vladali uskočki kapetani iz obitelji Paradajzer te potom i ban Petar Zrinski.

- Njihovo otkriće za nas je bilo iznenađenje. Pretpostavili smo da postoji ulaz u kriptu, no na uobičajenom mjestu našli smo samo dva kamena. Cijeli pod crkve još nismo istražili iz statičkih razloga – kazala je arheologinja.

NASTAVAK NA SLJEDEĆOJ STRANICI →

PRST SU JOJ STAVILI PREVELIK PRSTEN, A NA GLAVI JE IMALA KRUNU OD ŽICA I CVIJEĆA

STROGA PRAVILA NEKRŠTENI SU POKAPANI PORED GROBLJA

Hrvatski restauratorski zavod projekt konzervatorsko-restauratorskih istraživanja i obnove crkve počeo je 2004. Financira ga Ministarstvo kulture jer je ona zaštićeni spomenik kulture. Najraniji sagrađeni dio crkve je iz 13. stoljeću. On se najbolje vidi po ulazu, na kojem je šiljati luk, te ukrasnim crvenim trokutićima na šiljatim prozorima svetišta. Uz njega je staro ograđeno groblje, na kojem su arheolozi do danas pronašli 294 groba. U njima su u velikoj većini pokapani rimokatolici, no pronašli su i ostatke grkokatolika, koji stoljećima žive na prostoru Žumberka.

KOSTURNICA PUNA LUBANJA

- Ljudi su jako gusto ukopani. Kad bi kopali novi grob i našli neke cijele kosti, starog pokojnika bi preselili u kosturnicu kraj crkve. Našli smo i mnogo medaljica, križića, nakita i krunica s kojima su ih pokapali. Oni su nam bitni nalazi jer tako možemo pratiti običaje i vjeru Žumberčana kroz povijest. Ono što je istraživačima zanimljivo su brojni pronalasci potkova cipela. Naime, Žumberčani su u prošlosti bili ili bos ili su nosili opanke, no za sprovod su morali imati posebnu odjeću i obuću. Ona je obavezno bila nova i nekorštena ili su je nosili samo nedjeljom. Taj podatak potvrđuje jako dobra očuvanost potkova cipela koje nisu uopće bile istrošene. Nakon svakog dijela istraživanja rade se i antropološke analize u Antropološkom centru Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, koje su potvrdile kako su Žumberčani imali težak život, koji im je utjecao na zdravlje.
 - Prosječna dob bila je između 35 i 45 godina. Djeca, ako su preživjela desetu go-

VISOKA MODA
 Skup svileni prsluk odražavao je bogatstvo i modu visokog plemstva onog doba

dinu, najvjerojatnije bi doživjela i ostatak. Ovdje smo našli i drugi najraniji zabilježeni karcinom u arheološkoj populaciji. Prema kostima žene otkrili smo da je imala rak dojke i kosti su joj 'pojele' lezije.

PRONAŠLI ŽENU S TUMOROM

Kutnjaci su joj bili vrlo dobro očuvani, za razliku od prednjih zuba. Oni su bili crni i najvjerojatnije ih je uništio neki lijek protiv bolova koji je žena koristila - ispričala je arheologinja. Kod jednog djeteta vidjeli su kako je bolovalo od hidrocefalu-

sa (vodene glave). Uz vanjski rub groblja našli su očuvanu posudu u kojoj su bila dva fetusa. Oni su najvjerojatnije bili dio pobačaja, a budući da nisu bili kršteni, prema običajima nisu mogli biti pokopani na svetom tlu groblja. Svi ti nalazi bili su i dio izložbe "Tihi svjedoci vjere, baštine i raskoši", koja je održana u travnju u Arheološkom muzeju u Zagrebu. S obzirom na velik interes i bogate izložke ona će uskoro biti dostupna za razgledavanje u muzeju u Karlovcu, a potom ubrzo i u Jastrebarskom.

NA KLIZISTU
 Zbog opasnosti od odrona crkvicu su morali stabilizirati. Istražuju dio po dio

AKO BI DIJETE DOŽIVJELO DESETI RODENDAN, VJEROJATNO BI ŽIVJELO DO 45. GODINE